

JenaXL

JENAPLAN VOORTGEZET ONDERWIJS

Schoolplan

2024 - 2028

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Dit is JenaXL	4
1.1 Onderdeel van Landstede Groep	4
1.2 Jenaplan en voortgezet onderwijs	4
1.3 Onze missie	5
1.4 Visie van Landstede Groep op leren	5
1.5 Visie van JenaXL (of: wat ons zo bijzonder maakt)	5
1.6 Ons onderwijs	6
2. Ambities	9
Ambitie 1	11
Ambitie 2	12
Ambitie 3	13
Ambitie 4	14
Ambitie 5	15
Ambitie 6	16
3. Onze basiskwaliteit	18
3.1 JenaXL-onderwijs en onderwijskwaliteit	18
3.2 Kwaliteitsambities	20
3.3 Verantwoording en dialoog/governance	27
4. Ons personeelsbeleid	30
 Bijlage 1 Samenvatting van de ambities	32
Bijlage 2 Landstede VO: visie op leren	33
Bijlage 3 Basisprincipes Nederlandse Jenaplan Vereniging.....	34

Voorwoord

Wij bieden jullie met trots dit schoolplan aan. Het is tot stand gekomen mede door gesprekken en bijeenkomsten met ouders, leerlingen en docenten. Het was goed om te horen dat we op de goede weg zijn en dat er vooral behoefte is aan het verder versterken en verrijken van dat wat we al doen. En niet zo zeer aan iets nieuws of anders.

Het was ook mooi om te merken hoeveel verbinding er is tussen onze ouders, leerlingen en docenten. Dit hebben we ervaren tijdens een avond met alle betrokkenen met het schoolplan als thema, maar ook tijdens de gesprekken op school met diverse collega's in verschillende geledingen. Er werd geleerd van en met elkaar. We zijn toe aan de volgende stap.

Daarbij willen we ook steeds meer vanuit onze bedoeling werken en die explicieter in woorden vatten. Ons Jenaplanonderwijs is nu een soort gevoel; iedereen die bij ons op school is, voelt dat we een fijne school zijn die anders is dan anders. Maar dat in woorden vatten is, zo blijkt, best moeilijk. We kunnen wel uitleggen wat we doen (stamgroepen, vieren, etc), maar de bedoeling goed scherp maken en vertellen wat dat onze leerlingen brengt, dat kan beter. Beter kunnen vertellen wat anders is, is nodig om ook buiten school goed uit te kunnen leggen wat ons bijzonder maakt. En dus om te zorgen dat alle leerlingen die beter worden van onze school, omdat die echt bij hen past, ons ook weten te vinden.

Maar ook helpt het onszelf om door te ontwikkelen, bijvoorbeeld in ons bovenbouwaanbod. Jenaplanonderwijs is vooral uitgewerkt voor kinderen tot een jaar of 12 binnen het Nederlandse onderwijs. Wij willen ook voor onze bovenbouwleerlingen een optimaliseringsslag maken in hoe dit, passend bij hun ontwikkelingsfase, vorm moet krijgen.

We zijn blij met ons stabiele team waarin veel liefde en passie is om elke dag die extra stap te zetten; dat is waarom onze school de leergemeenschap is die we zo graag willen zijn voor iedereen die er komt. Wij kijken er dan ook naar uit om deze volgende stap met ons team en ouders en leerlingen te zetten!

Jacqueline Versluijs
Reinald Bosman
Regina Siebelink

25 januari 2025

NING

1. Dit is JenaXL

Onze school neemt een bijzondere positie in binnen het landschap van vo-scholen in Zwolle. JenaXL werd opgericht op verzoek van ouders en op initiatief van het Thomas a Kempis College. Wat typeert ons?

1.1 Onderdeel van Landstede Groep

‘JenaXL is een hele mooie parel in het vo-onderwijslandschap van Landstede Groep’

Zo beschreef bestuurder Tjeerd Biesterbosch de school tijdens de opening van het nieuwe schoolgebouw in september 2023. Een mooie, maar ook bijzondere parel. Want hoewel JenaXL op de visie en waarden van Landstede Groep is gebaseerd, is daar wel op eigen, Jenaplan-gebaseerde, unieke wijze vorm aan gegeven. Anders zou JenaXL JenaXL niet zijn. Het is mooi dat JenaXL alle ruimte krijgt om de algemene uitgangspunten op een geheel eigen wijze te interpreteren en toe te passen. Zo krijgt Zwolle de diversiteit in scholenkeuze die het verdient en die Landstede toejuicht.

[Lees hier de volledige strategische koers van Landstede Groep.](#)

1.2 Jenaplan en voortgezet onderwijs

JenaXL was in 2009 één van de eerste scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland die het Jenaplan-concept omarmde. Inmiddels zijn er in Nederland drie vo-scholen die Jenaplanonderwijs aanbieden. In Zwolle gebeurde dit op verzoek van ouders en op initiatief van het Thomas a Kempis College. De school is vanaf de basis ontworpen door het Thomas

a Kempis College in samenwerking met de Katholieke Pabo Zwolle (KPZ) en Jenaplan Advies & Scholing (JAS). De afgelopen vijftien jaar ontwikkelde JenaXL zich gestaag van 63 leerlingen tot nu meer dan 400 leerlingen. Het onderkomen boven het wijkcentrum in Zwolle-Zuid werd te klein en bij aanvang van het schooljaar in september 2023 verhuisde JenaXL naar het gebouw aan de Koningin Wilhelminastraat vlakbij de Zwolse binnenstad en het station. Maar niet voordat dat gebouw een metamorfose had ondergaan met een indeling waarbij alle aspecten van het Jenaplanonderwijs aan bod komen: hoofd (theorielokalen en studieruimtes), handen (praktijk- en doe-lokalen) en hart (aula, kantine, buitengebeuren om samen te komen).

De groei heeft geleid tot een aantal vraagstukken zoals de organiseerbaarheid en werkdruk die voortkomt uit onze Jenaplan-werkwijze en uit het feit dat in een relatief kleine school een breed onderwijsaanbod is, namelijk van vmbo kader tot en met vwo.

JenaXL is steeds beter in staat om te laten ervaren wat het betekent om bij ons leerling te zijn. Dat maakt ook dat leerlingen steeds vaker bewust kiezen voor onze school. Omdat ze bijvoorbeeld beter willen leren presenteren, ondernemen of creëren. Onze leerlingen kiezen voor ons omdat ze écht samen school willen maken en dat kan bij ons.

1.3 Onze missie

'Leren van en met elkaar'

Wij leren onze leerlingen om zich als vrije en verantwoordelijke mensen in te zetten voor anderen op een manier die het beste bij hen past: met hart, hoofd en handen. Behalve voor werk is er ook volop ruimte voor gesprek, spel en viering. Net als in het echte leven.

1.4 Visie van Landstede Groep op leren

In onze visie op leren vertrekken we vanuit de belangrijke waarden uit de strategische koers van Landstede Groep, namelijk 'ontmoeten', 'ontdekken' en 'ontwikkelen'. We interpretern de strategische koers, de waarden en de ambities van Landstede Groep met respect voor en passend bij de Jenaplan-principes.

- › We werken aan persoonlijke ontwikkeling
- › We zijn een aantrekkelijke werkgever
- › We zijn van waarde voor onze omgeving

En we geven op onze eigen wijze vorm aan de vijf leidende principes op het leren van Landstede Groep die kenmerkend zijn voor elke vo-school binnen de groep:

1. Leren vanuit nieuwsgierigheid
2. Leren doe je samen
3. Bij ons leer je (zelf) leren
4. Leren vanuit talenten en kwaliteiten
5. Leer jezelf, de ander en de wereld om je heen kennen

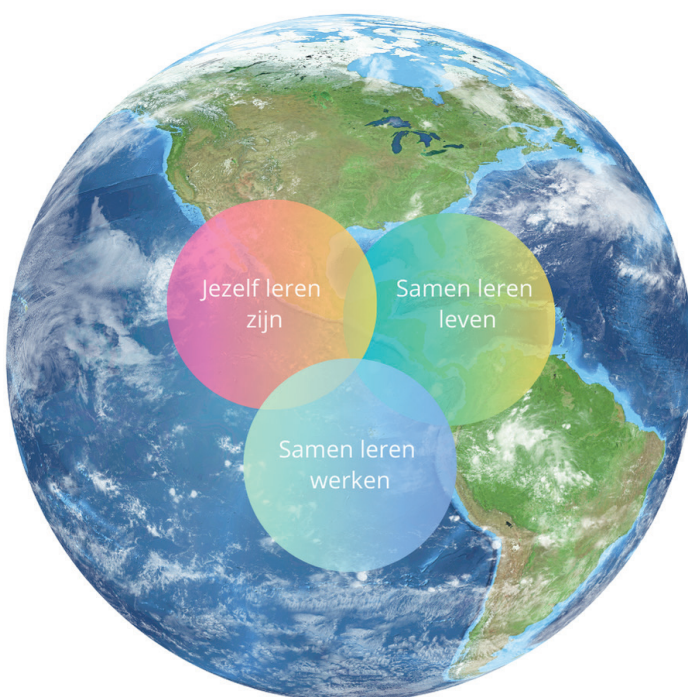
Bijzonder voor Jenaplan is natuurlijk dat er een heel duidelijke en uitgesproken visie aan ten grondslag ligt. Deze visie past binnen, maar geeft ook een heel eigen en bijzondere kleur aan, de principes van Landstede Groep. Kenmerkend voor Jenaplanonderwijs is het ervaren, ontdekken en onderzoeken met aandacht voor de grote en kleine actualiteit. En het samen leren en doen.

De visie op leren van Landstede Groep (vo) vind je in bijlage 2.

1.5 Visie van JenaXL (of: wat ons zo bijzonder maakt)

Bij ons op school leer je jezelf zijn, samen te leven en samen te werken binnen de context van de wereld om je heen. Deze visie vertalen we in 6 kwaliteitscriteria van Jenaplanonderwijs.

De Nederlandse Jenaplan Vereniging (NJPV) heeft basisprincipes opgesteld voor het Jenaplanonderwijs. Deze principes vind je in bijlage 3.

1.6 Ons onderwijs

1

JenaXL betekent coöperatief leren en werken

We zijn een leef- en werkgemeenschap. Dialoog staat bij ons centraal. We nemen vaak de tijd om met elkaar in gesprek te gaan. Leerlingen leren van ons, leerlingen leren met elkaar en wij leren van de leerlingen. We zijn samen op ontdekkingstocht en delen kennis en ervaringen met elkaar.

JenaXL is een school waar je leert samenleven. Ontdek hoe jij wil zijn als mens, in relatie tot de ander en de wereld om je heen. Onderzoek wat jij belangrijk vindt. Maak kennis met de wereld en leer wat van betekenis is voor nu en voor jouw toekomst.

Samenwerken, helpen, zorg dragen voor elkaar, samen spreken, spelen, beslissen en vieren. Dat alles maakt onze school tot een leef- en werkgemeenschap. Leren bij ons is sociaal leren, samen problemen oplossen, samen evalueren. Samen leren doen we allemaal; dus ook de professionals in de school leren met elkaar en dus ook van onze leerlingen. Dat betekent iets voor hoe we in gesprek zijn met elkaar. Bij JenaXL spreken leerlingen alle volwassenen aan met hun voornaam, net zo goed als andersom.

2

JenaXL is ontwikkelingsgericht

We hebben aandacht voor wie leerlingen zijn en wat zij meebrengen. Zij krijgen inzicht in wie zij zijn, wie ze willen zijn en leren dit ook te delen met anderen. Wij kennen hierdoor hun talenten en ondersteunen hen op een manier die bij hen past. Wij hebben hoge verwachtingen van onzer leerlingen en zij mogen die van ons hebben. We dagen hen uit om te ontdekken wat ze nog meer kunnen.

3

JenaXL is ervaringsgericht

In de school gaat het erom dat we leerlingen veel verschillende ervaringen op laten doen: leren door te ervaren. Daarnaast betekent ervaringsgericht ook: gebruik maken van de ervaringen van de leerlingen.

4

JenaXL werkt aan wereldoriëntatie

Wereldoriëntatie is het hart van ons onderwijs. Kenmerkend is het ervaren, ontdekken en onderzoeken, met veel aandacht voor de grote en kleine actualiteit. Jenaplan is gericht op het werken aan een humane en ecologisch duurzame samenleving. Dat betekent ook het ontwikkelen van een kritisch-constructieve instelling ten aanzien van ontwikkelingen in samenleving en cultuur, te beginnen in eigen huis: de school zelf. Ontdek hoe jij wil zijn als mens, in relatie tot de ander en de wereld om je heen. Onderzoek wat jij belangrijk vindt. Maak kennis met de wereld en leer wat van betekenis is voor nu en voor jouw toekomst.

5

JenaXL is zinzoekend

Verwonderen en vragen stellen helpt jongeren om te leren en te ontwikkelen. We bieden inspirerend en uitdagend onderwijs. Zo kunnen leerlingen ontdekken en onderzoeken wat hun leervragen zijn, zowel binnen als buiten school(tijd).

Een Jenaplanschool geeft aandacht aan levensbeschouwelijke en bestaansvragen, aan zingeving. Dat kan meer passief 'luisteren' zijn (verhalen, symbolen en rituelen, stilte, gebed en meditatie). Het kan ook actiever 'handelen' zijn (je inzetten voor anderen). Ook samen nadenken over zin-vragen, religieuze en niet-religieuze zin-ervaring.

6

JenaXL leert je kritisch denken

Wij leren onze leerlingen vaardigheden op het gebied van leren, denken en leven. Ze leren hoe ze kennis opdoen en toepassen. Ze leren het leren te organiseren en bij te sturen. Zodat ze nu en later bewust en actief bezig kunnen zijn met hun eigen leerproces.

[Klik hier](#) voor meer informatie over Jenaplan.

2. Ambities

De komende jaren richten we ons op de versteviging van het Jenaplan voortgezet onderwijs. In dit hoofdstuk lees je de schooleigen, Jenaplan-specifieke ambities die we de komende vier jaren hebben. Per ambitie beschrijven we wat we dan precies willen bereiken. In hoofdstuk 3 vind je de onderwijsambities die voortkomen uit het waarderingskader. De uitwerking van onze ambities detailleren we in de jaarplannen die we zullen maken en publiceren.

We werken aan onze ambities zoals we ook leergemeenschap zijn; samen, lerend van ervaringen wat werkt en wat niet, door goed naar elkaar en anderen te luisteren, door elkaar uit te dagen. Samen nog beter één school zijn betekent juist ook veel afstemmen, luisteren, naar elkaar kijken en zo leren.

We hebben als school heel wat bereikt de afgelopen jaren. De JenaXL-fundamenten staan inmiddels stevig in Zwolse bodem. Daar kunnen we met recht trots op zijn. Waar gaan we de volgende stappen mee zetten?

Onze ambities voor de komende vier jaar:

1. We maken de Jenaplan visie zichtbaar in en buiten de les.
2. We leren over de wereld binnen en buiten de school.
3. We bevorderen de regie van de leerling op het eigen leerproces.
4. We verstevigen de positie van JenaXL.
5. We zorgen dat elke medewerker vertrouwd is in het werken met de Jenaplanfilosofie.
6. We stimuleren het leren van en met elkaar.

Daarnaast hebben we twee kwaliteitsambities. Die bespreken we in hoofdstuk 3.

7. We ontwikkelen een doelgericht en samenhangend curriculum voor de basisvaardigheden taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap.
8. We werken aan het verbeteren van onze kwaliteitscyclus.

Per ambitie beschrijven we ons toekomstbeeld: wat willen we over vier jaar zien? We werken aan deze ambities zoals het ook logisch is vanuit onze basisactiviteiten; viering, gesprek, werk en spel.

Hoe ziet dat eruit?

VIERING	GESPREK	WERK EN SPEL
Wat hebben we al bereikt op dit vlak, waar zijn we trots op?	Waarover gaan we met elkaar in gesprek en hoe gaan we daarmee mee aan het werk?	In onze jaarplannen concretiseren we onze plannen: we zetten gesprek om in werk (concretisering) en in spel (doen, ontdekkend ervaren).

Werkwijze

We onderschrijven met z'n allen de Jenaplanfilosofie en dragen deze consequent uit, op een herkenbare manier. Medewerkers zijn zich ervan bewust dat ze hierin een voorbeeldfunctie voor de leerlingen hebben. Ook op het gebied van inspireren, motiveren en willen leren zijn zij een rolmodel.

Om eenduidigheid te bewerkstelligen, formuleren we heldere afspraken en beleid, wat we professioneel gedrag vinden en dus ook waarop we elkaar aanspreken.

Ambitie 1: we maken de Jenaplan visie zichtbaar in en buiten de les

Toekomstbeeld

Wij zien iedereen werken vanuit onze visie (jezelf zijn, samen leven, samen leren) op onderwijs. Alle kwaliteitskenmerken van het Jenaplanonderwijs zijn hierbij belangrijk. Dat wil zeggen; we zijn wereld-oriënterend, zin-zoekend, coöperatief, ervaringsgericht, kritisch en ontwikkelingsgericht. Het is helder wat iedereen doet en wat er van iedereen verwacht wordt binnen onze school. Zowel van de docenten als van de leerlingen en hun ouders/verzorgers. Onze (nieuwe) leerlingen hebben bewust voor JenaXL gekozen. De instroom verloopt soepel omdat de leerlingen weten wat ze kunnen verwachten en ze voelen zich welkom. Als ze vertrekken, zijn ze goed voorbereid qua vaardigheden en competenties op hun vervolgopleiding én op de (veranderende) maatschappij.

Op JenaXL haalt iedereen het beste uit zichzelf. Niet alleen voor zichzelf, ook voor de ander.

Wat gaat er goed?

- Het gaat goed met de doorstroom in de onderbouw. Bevorderingscriteria zijn geëvalueerd en verscherpt, zodat leerlingen zonder vertraging hun schoolloopbaan kunnen doorlopen.
- Er is een start gemaakt met leergebieden waardoor meer vakoverstijgend wordt gedacht en gewerkt.
- Een schoolbreed toetsbeleid is in ontwikkeling.
- De begeleiding van de leerlingen middenbouw sluit beter aan bij de behoeften en dat zien we terug doordat de tevredenheid van de derdejaars-leerlingen is toegenomen.
- Er is sprake van heterogene klassen zoals bij Jenaplan hoort.
- De professionaliteit en de toegankelijkheid van docenten/stamgroepleiders worden gewaardeerd, de leerlingen voelen zich gezien.
- Dankzij de voortgangsgesprekken is de ouderbetrokkenheid groot.

Waarmee we aan de slag gaan

- Onderwijskundig verstevigen van midden- en bovenbouw in verdere ontwikkeling Jenaplan onderwijs in de les (en organisatie).
- We verstevigen het Jenaplan onderwijsconcept ter bevordering van eenduidigheid, ook bij groei van het team: structureel Jenaplan-onderwijs dat niet verschilt per docent.
- Onderwijskundig verstevigen van de leerjaren 1 en 2 door het leren zichtbaar te maken en hoge verwachtingen hebben naar leerlingen.
- Leerlingen committeren zich vanaf de intake gedurende hun schoolcarrière aan het Jenaplan-gedachtegoed doordat wij dat heel goed kunnen uitleggen en laten ervaren.
- De Jenaplan-uitgangspunten zetten we steviger en structureler neer, met een eenduidig beleid.
- Jenaplan-momenten worden zowel voor leerlingen als team structureler ingebed. Jenaplan-methodes op het gebied van gesprek, werk, spel en viering zijn voor alle medewerkers beschikbaar.
- We vergroten de betrokkenheid en participatie van ouders en leerlingen. Dat geldt zeker ook voor LLR en OR.

Ambitie 2: we leren over de wereld binnen en buiten school

Toekomstbeeld

We besteden volop aandacht aan ervaringsgericht leren, met oog voor mens, milieu, maatschappij. Onze leerlingen zijn bekend met begrippen als circulariteit en inclusiviteit, eerlijke ketens en klimaatneutraal werken. Ze weten dat het in termen van winst niet alleen gaat om financieel, maar ook sociaal, duurzaam en maatschappelijk rendement. Onze leerlingen hebben zich hier een mening over gevormd en gaan er ieder op hun eigen manier mee om. Ze voelen zich verantwoordelijk voor zichzelf, de medemens en de omgeving.

Wat gaat er goed?

- Door activiteiten als JenaXL Doet en FIRST LEGO League leren leerlingen nadenken over maatschappelijke vraagstukken.
- Leerlingen worden uitgenodigd om zich uit te spreken. Door de kringgesprekken ontwikkelt elke leerling zich tot een zelfbewust lid van onze leer- en leefgemeenschap en leert zich presenteren en uitdrukken met respect voor de ander.

Waarmee we aan de slag gaan

- We willen het maatschappelijk ondernemen op en vanuit school bevorderen en vergroten ons netwerk 'maatschappelijk ondernemen'. We zijn in verbinding met onze directe omgeving.
- Ook binnen school nemen de leerlingen hun verantwoordelijkheid waarbij de collega's een voorbeeldrol hebben.
- We vergroten onze eigen kennis en netwerk op het gebied van maatschappelijk ondernemen en onderzoeken mogelijkheden om expertise naar binnen te halen en leerlingen naar buiten, met bijvoorbeeld gastlessen, excursies, meeloopdagen, beroependagen en stages, gevolgd door iedereenkomsten.
- We leren onze leerlingen kritisch kijken naar de maatschappij en daar bewuste keuzes op te maken. Doen én ervaren door leerlingen dat je medeverantwoordelijk bent voor de wereld om je heen en hoe jij dat persoonlijk ziet en doet.

Ambitie 3: we bevorderen de regie van de leerling op het eigen leerproces

Toekomstbeeld

JenaXL is ontwikkelingsgericht. We dagen leerlingen uit om te ontdekken wat zij nog meer kunnen. Zij kunnen (binnen gestelde kaders) eigen invulling geven aan hun onderwijstraject naast of in plaats van vaklessen. Leerlingen kunnen de eigen ontwikkeling weergeven met behulp van hun portfolio. Wij coachen en begeleiden leerlingen met hun loopbaan niet alleen binnen school, maar ook daarbuiten en leren hen zelf regie te nemen op hun leerproces.

Wat gaat er goed?

- Met ons onderwijsconcept en onze 'kleinschaligheid' zijn we een aantrekkelijke school voor passend onderwijs. Er is persoonlijke aandacht voor de leerling, met ondersteuning waar nodig. Op JenaXL is persoonlijke ontwikkeling even belangrijk als cognitie.
- Leerlingen hebben de mogelijkheid om individueel te versnellen of vakken op een ander niveau te doen. De docent staat open voor ouder en kind.
- Er is een zichtbare/merkbare samenwerking met het vervolgonderwijs.

Waarmee we aan de slag gaan

- We zoeken de verbinding met het mbo vanuit het domein economie en ondernemen.
- We werken aan een nieuwe leerweg, de praktijkgerichte havo (Havo P).
- Stimuleren en bevorderen is ook vaststellen wat we niet kunnen doen. We bepalen heldere, duidelijke kaders waarbinnen we passend en/of persoonlijk onderwijs kunnen en willen aanbieden, zodat het iets toevoegt en niet ten koste gaat van het onderwijs, leerlingen en/of collega's.

Ambitie 4: het verstevigen van de positie van JenaXL

Toekomstbeeld

JenaXL is een begrip. In de regio, op de aanleverende en afnemende scholen en in de samenleving. Met het creëren, ontwikkelen en bieden van Jenaplanonderwijs verrijken we het onderwijspalet en zijn we inspirerend en van waarde in onderwijsland. We dragen uit wat we doen en waarom we dat doen. Ook in het Jenaplannetwerk weet men ons te vinden. We zijn trots op ons onderwijs en op onze school en dragen dit uit.

Wat gaat er goed?

- Het aantal leerlingen neemt gestaag toe, steeds meer mensen weten JenaXL inmiddels te vinden.
- We hebben reden tot trots met ons Jenaplanonderwijs dat staat en met onze nieuwe vestiging die door de vernieuwbouw de Jenaplanfilosofie nog meer uitstraalt.
- Onze heterogene klassen worden gewaardeerd.
- Onze persoonlijke aandacht voor elke leerling wordt gewaardeerd.

Waarmee we aan de slag gaan

- We gaan aan de slag met de positionering van JenaXL: wat zijn onze kernwaarden, wat is onze belofte en hoe vertalen we deze identiteit naar alle aspecten van communicatie (zowel intern als extern)?
- We laten zien wat JenaXL bijzonder maakt, we dragen de Jenaplangedachte nog beter uit en zijn daar eenduidig in.
- We verstevigen de externe positie van JenaXL binnen het Jenaplan netwerk.
- We zetten in op een professioneel marketing- en communicatieplan voor alle relevante stakeholders, onder meer om meer leerlingen de kans te bieden om Jenaplanonderwijs te volgen (mits dit echt bij hem of haar past).
- Wij zijn trots op onze school en laten dit zien. Vieren!

Ambitie 5: we zorgen dat elke medewerker vertrouwd is met het werken met de Jenaplanfilosofie

Toekomstbeeld

Onze medewerkers zijn geen 'gewone' medewerkers, maar JenaXL-medewerkers die zich de Jenaplanfilosofie eigen hebben gemaakt. Alle medewerkers hebben de Jenaplanopleiding gevolgd, evenals verdiepende cursussen. Door het trainen van de Jenaplanprincipes is de didactische aanpak veranderd: gesprek, spel, werk en vieren. Dit komt o.a. tot uiting in de iedereenkomst, ons ritmisch weekplan en pedagogische- en didactische variatie.

Wat gaat er goed?

- We hebben een goed begin gemaakt met professionalisering. Vakdocenten leren van en met elkaar, er is aandacht voor vakoverstijgend leren.
- Studiemiddagen staan in het teken van onderwijskwaliteit (Jenaplan, differentiatie, activerende werkvormen).
- JenaXL staat voor goede begeleiding, samenwerken, eigen verantwoordelijkheid, persoonlijk, creatief, plannen en evalueren.
- Net als leerlingen weten ook docenten steeds beter wat ons zo bijzonder maakt; daardoor 'passen' nieuwe docenten ook vaak goed bij onze school.

Waarmee we aan de slag gaan

- Alle medewerkers volgen de Jenaplanopleiding (in combinatie met professionalisering en inductiebeleid), met verdiepingsmogelijkheden en een jaarlijkse opfriscursus, delen de opgedane kennis en gaan hierover met elkaar in gesprek. We maken hier tijd, geld en ruimte voor vrij.
- We nemen de leerlingen mee in het professionaliseren en ankeren van ons Jenaplanonderwijs, in de vorm van een structurele Jenaplanles of -module over de kennis van de Jenaplanvisie.
- De medewerkers ontwikkelen mee met de voortdurend wisselende uitdagingen van de snel veranderende samenleving, ook op bijvoorbeeld het gebied van ICT-vaardigheden.
- We steken in op intervisie, supervisie. We leren van en met elkaar, kijken bij elkaar in de les en geven elkaar tips en tops.
- Jenaplanonderwijs-elementen worden samen ontwikkeld. Met samenhangende/doelgerichte programma's (stages, vieringen, kamp enz.) en bijvoorbeeld een Jenaplanmap met werkvormen, gespreksvormen, spelvormen en viervormen waaruit docenten kunnen putten.

Ambitie 6: we stimuleren het leren van en met elkaar

Toekomstbeeld

We stimuleren en motiveren leerlingen om zichzelf te zijn, om samen te leren en om samen te leven. Wat voor onze leerlingen geldt, geldt ook voor onze medewerkers.

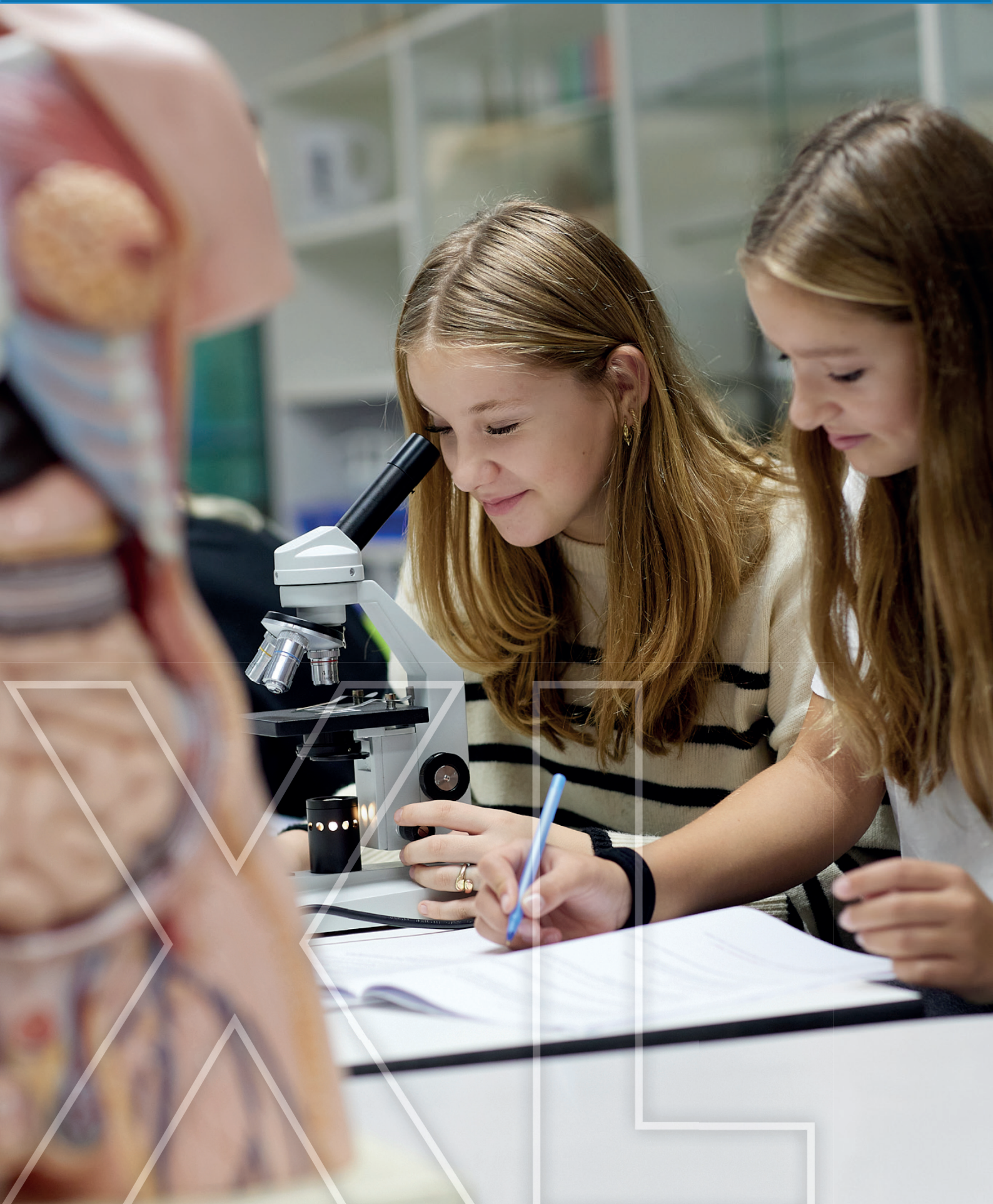
Onze medewerkers voelen zich gehoord en gezien en voelen ruimte om zich de visie van JenaXL eigen te maken. Daar investeren we ook in.

Wat gaat er goed?

- We hebben onderwijskundig gezien een sterk profiel, wat aantrekkelijk is voor medewerkers.
- De begeleiding van de nieuwe medewerkers staat stevig.
- De mensen worden in hun kracht gezet en het werkgeverschap en de sfeer worden over het algemeen gewaardeerd.
- In de kracht zetten betekent ook dat deskundigheid, kennis en vaardigheden van medewerkers op ander gebied dan lesgeven worden onderkend en ingezet, wat zorgt voor extra passie en motivatie in het werk.
- De medewerkers zijn breed inzetbaar.
- Goed werkgeverschap.
- Enthousiasme van leraren onderling straalt uit naar leerlingen (DAP-R).

Waarmee we aan de slag gaan

- We verhelderen de rollen, taken en verantwoordelijkheden.
- We werken planmatig en resultaatgericht en bieden vertrouwen aan de medewerkers en geven meer ruimte voor het experiment.
- We bevorderen de flexibele inzet van de docenten (differentiatie en variatie).
- We vangen de krapte op de arbeidsmarkt op en gaan voor een vast kernteam en minder tijdelijke docenten.
- Bij werving en selectie gaan we samen het gesprek aan of de Jenaplanvisie bij de nieuwe medewerker past.
- We investeren in teambuilding en zorgen voor meer momenten waarop medewerkers elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek gaan over wat ze zien, horen en meemaken: inspireren, mobiliseren, waarderen en reflecteren (IMWR, onderdeel van PDCA).
- We zijn een groeiend team en ervaren de grenzen van groter worden. Hoe blijven we een klein, betrokken team binnen de vormen die horen bij Jenaplan?
- We leggen de focus op en hebben aandacht voor werkgeluk.

3. Onze basiskwaliteit

3.1 JenaXL-onderwijs en onderwijskwaliteit

Hieronder schetsen we hoe op JenaXL gewerkt wordt binnen de waarderingskaders die gesteld worden aan het voortgezet onderwijs van elke vo-school in Nederland. Ook hier hebben we steeds onze eigen invulling en ambitie. De inspectiekaders gelden voor ons als het minimum. Vanuit het Jenaplan-gedachtengoed liggen onze ambities op een aantal vlakken aanzienlijk hoger dan die van het waarderingskader.

Zo doen we bijvoorbeeld al meer aan de ontwikkeling van burgerschap dan wat er in het waarderingskader van inspectie als basiskwaliteit wordt omschreven. En zijn er ook standaarden waar we ‘gewoon tenminste’ aan willen voldoen.

Het waarderingskader is opgebouwd uit hoofdcategorieën, namelijk: Onderwijsproces (OP), Veiligheid en Schoolklimaat (VS), Onderwijsresultaten (OR) en Kwaliteitszorg en Ambitie (SKA). Deze indeling houden wij hier ook aan.

OP 0 Basisvaardigheden; taal, rekenen, burgerschap en digitale geletterdheid

Op JenaXL maken de basisvaardigheden taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap deel uit van de werkplannen van de leergebieden. De basisvaardigheden worden zo veel mogelijk ervaringsgericht aangeboden en toegepast binnen de verschillende leeropdrachten. Door maatwerk te bieden, halen de leerlingen ook op dit vlak het beste uit zichzelf.

JenaXL heeft persoonsvorming hoog in het vaandel staan: leren omgaan met jezelf en je manier van leren en het ontdekken van en leren omgaan met je mogelijkheden en onmogelijkheden. Leerlingen worden begeleid om hun eigen kwaliteiten te ontdekken en te ontwikkelen en zijn (mede) verantwoordelijk voor hun eigen leren. Dat is een belangrijk onderdeel van hoe wij ons burgerschapsonderwijs vormgeven.

Voorwaardelijk voor dit leren is de inzet op de ontwikkeling van de basisvaardigheden. Taal- en rekenvaardigheden zijn nodig om de verdieping te zoeken in henzelf en de wereld om hen heen. Het is bijvoorbeeld belangrijk dat leerlingen taalvaardig genoeg zijn om een dialoog te voeren.

Burgerschap

De principes van Jenaplan zijn bij uitstek gericht op burgerschap. Ons onderwijs is ervaringsgericht, ontwikkelingsgericht, wereldoriënterend, coöperatief, kritisch en zinzoekend. Het gaat dus om veel meer dan alleen om het vergaren van vakkennis. Door het jaar heen vinden er dan ook veel andere leeractiviteiten plaats; zowel binnen als buiten de school. Deze staan overzichtelijk in de [JenaXL-jaarkalender](#).

We halen de wereld in de school en nemen leerlingen mee de wereld in. Zo leren onze leerlingen te onderzoeken wat voor betekenis ze zelf willen geven aan de duurzame wereld en worden er vaardigheden geleerd als ondernemen, onderzoeken en verantwoorden. Daarnaast willen we de komende vier jaar bevorderen dat leerlingen ook in de wereld buiten de school leren (zie ambitie 2).

Rekenen

De Jenaplanfilosofie benadrukt het belang van leren in een gemeenschap, waarbij onderwijs is gericht op de ontwikkeling van de hele persoon: intellectueel, sociaal, emotioneel en fysiek. Binnen het rekenonderwijs wordt dit vertaald naar:

- **Projectmatig werken:** rekenkundige vraagstukken worden geïntegreerd in brede schoolprojecten waarbij leerlingen de kans krijgen om rekenvaardigheden toe te passen in realistische en betekenisvolle contexten.
- **Samenwerkend leren:** leerlingen werken samen aan rekenopdrachten waarbij ze leren van elkaar en samen problemen oplossen.
- **Reflectie:** leerlingen reflecteren regelmatig op hun rekenproces, wat bijdraagt aan een dieper begrip en zelfkennis.

Taal

De Jenaplanfilosofie benadrukt het belang van samenwerking, zelfstandigheid en verbinding tussen theorie en praktijk. Onze school vindt mondelinge communicatievaardigheden erg belangrijk. Deze vaardigheden worden binnen het taalonderwijs als volgt geoefend:

- **Kringgesprekken:** deze worden regelmatig ingezet om leeservaringen, schrijfprocessen en de reflectie op taalgebruik te delen en te bespreken.
- **Werkstukken en projecten:** leerlingen werken aan taalgerelateerde projecten die aansluiten bij hun interesses en de realiteit van de wereld om hen heen. Dit stimuleert onderzoekend leren en kritisch denken.
- **Presentaties:** door presentatie te houden, ontwikkelen leerlingen hun spreekvaardigheden en leren ze tevens te luisteren en constructieve feedback te geven.

Digitale geletterdheid

Digitale geletterdheid is belangrijk voor onze leerlingen. Het vermogen om informatie op te zoeken, kritisch te evalueren en te gebruiken, is cruciaal voor succes in ons onderwijs maar ook in de wereld om ons heen. In een wereld die steeds meer afhankelijk is van technologie is digitale geletterdheid essentieel om volledig mee te kunnen doen. Denk aan zaken als online bankieren, het invullen van belastingaangiften en toegang krijgen tot overheidsdiensten. Zonder digitale vaardigheden kunnen leerlingen buitengesloten raken. Maar ook het beschikken over mediawijsheid - het begrijpen wat de kwaliteit is van de informatie die je leest - heeft een innige relatie met jezelf ontwikkelen en met bijvoorbeeld burgerschap. Kritisch denken is een van de essenties van Jenaplanonderwijs. Digitale geletterdheid is essentieel om kritisch te leren denken.

3.2 Kwaliteitsambities

Naast de zes Jenaplan-specifieke ambities uit hoofdstuk 2 hebben we twee meer algemene kwaliteitsambities.

Ambitie 7: we ontwikkelen een doelgericht en samenhangend curriculum voor de basisvaardigheden taal, rekenen, digitale geletterdheid en burgerschap

Toekomstbeeld

We leggen vast wat we allemaal al doen binnen de verschillende basisvaardigheden. Daar waar de leerlijn onvoldoende doorloopt of onvoldoende stevigheid heeft, werken we gericht aan verbetering.

We hebben zicht op de ontwikkeling van onze leerlingen op het gebied van de basisvaardigheden en stemmen ons handelen hierop af.

OP 1 Onderwijsaanbod

JenaXL biedt onderwijs op de niveaus vwo, havo, vmbo-theoretisch en vmbo-kader. JenaXL is één van de drie scholen voor voortgezet onderwijs in Nederland waar onderwijs en begeleiding is gebaseerd op de principes van het Jenaplanconcept: die zijn in het vorige hoofdstuk uitgewerkt. Leerlingen van verschillende leeftijden en verschillende niveaus leren en werken op JenaXL samen in stamgroepen. Daarnaast werken ze aan de domeinen in niveaugroepen. Ze leren en werken volgens de zeven Jenaplan-essenties: ondernemen, plannen, samenwerken, creëren, presenteren, reflecteren en verantwoorden. Leerlingen kunnen op verschillende niveaus werken aan hun vakken, dus ook op een ander niveau examen doen.

Het aanbod van JenaXL kenmerkt zich door:

Stamgroepen

We werken op JenaXL met stamgroepen waarin leerlingen van verschillende leeftijden en van verschillende niveaus bij elkaar zitten. Een stamgroep is een natuurlijke manier van groeperen. Thuis en op straat spelen en leren oudere en jongere kinderen ook met en van elkaar.

Niveaugroepen

Leerlingen krijgen op JenaXL instructie per leerjaar op niveau. De verwerkingsopdrachten en afronding zijn dan ook op niveau. De verwerking van de opdrachten vindt plaats in de stamgroep. Op JenaXL werken we met de niveaus kader tot en met vwo. De leerlingen zitten in de onderbouw in een combinatieklas. Dat betekent dat we aan het einde van het tweede leerjaar determineren naar een niveau.

Ritmisch weekplan

Op JenaXL werken we met een ritmisch weekplan. Hierin wisselen de vier basisactiviteiten (gesprek, spel, werk en vieren) elkaar in een vast ritme af tijdens de dag en de week. Door deze indeling van tijd ontstaat er een herkenbare regelmaat en structuur waarin leerlingen zich thuis voelen.

Kring

In de onderbouw start de stamgroep elke dag met een kring. Ook in de midden- en bovenbouw zijn er regelmatig kringmomenten gedurende de week. In de kring komen verschillende onderwerpen aan bod. Te denken valt aan: nieuws van de dag, persoonlijke interesses, wat de groep bezighoudt, etc. De stamgroepleider begeleidt de kring en een leerling bereidt deze vaak voor.

Basiswerk

De leerlingen krijgen per vak op hun eigen niveau in hun eigen leerjaar instructie. Ook krijgen ze tijd voor verwerking van de stof. De vakdocenten begeleiden het basiswerk.

Xperience

De naam zegt het al: ervaringen opdoen. De lessen Xperience in de onderbouw zijn praktisch en ontdekkend en passen heel goed bij de zeven Jenaplanessenties. De leerlingen leren samenwerken, creëren, presenteren, ondernemen, plannen, verantwoordelijkheid nemen en reflecteren. Binnen de Xperience Mens & Maatschappij worden de leerdoelen van de vakken aardrijkskunde en geschiedenis samenhangend behandeld. Bij de Xperience Mens & Natuur zijn dit de leerdoelen van biologie, natuur- en scheikunde. In plaats van met een lesmethode ontdekken de leerlingen op deze manier zelf bepaalde zaken, bedenken ze oplossingen, ontwerpen ze nieuwe mogelijkheden en onderzoeken ze onderwerpen die zij interessant vinden binnen het thema van de Xperience. In projecten van ongeveer acht weken wordt in de stamgroep gewerkt aan de lesinhoud en de vaardigheden die bij het Jenaplan horen.

Iedereenkomst

Dit is een moment in de week waarop leerlingen en docenten bij elkaar komen om schoolbrede zaken te bespreken. De te bespreken onderwerpen kunnen in verschillende commissies worden weggezet. Te denken valt aan: schoolkrant/-tv, ontvangst gasten, catering, feesten, gebouw, mediatheek, PR, milieu, enz.

Keuzewerk

Leerlingen formuleren een eigen leervraag en gaan op zoek naar het antwoord. De leervragen passen binnen verschillende vakdomeinen.

Plannen en evalueren

Bij Planning & Evaluatie worden de week en het weekplan in de stamgroep geëvalueerd. Tevens wordt vooruitgekeken naar de volgende week om een nieuw weekplan te maken. De stamgroepleider begeleidt de Planning & Evaluatie.

Weektaken/periodeplanner

In de onderbouw werken de leerlingen aan weektaken. Voor iedere klas maakt de vakdocent een onderwijsplanner voor meerdere weken/voor een periode. Deze wordt geplaatst op de studiewijzer van het vak. De week loopt van maandag tot maandag. Voor de eerste klas wordt de weektaak ook in een weektakenoverzicht geplaatst. De eerstejaars hebben zo alle informatie van vakken voor één week bij elkaar. Vanaf klas 2 moeten de leerlingen zelf de planners openen en de informatie van de verschillende vakken verzamelen. In de bovenbouw werken de leerlingen met een periodeplanner (vier periodes per schooljaar). De planner dient voor de start van de periode in de ELO te staan (onder 'onderwijsplanner').

Keuzecursus

Leerlingen kunnen kiezen uit een breed aanbod van verschillende cursussen. Voor vmbo-kader leerlingen zit dit in een apart programma. Te denken valt aan de volgende modules: marketing, ondernemen, presentatie en styling, mode en design, robotica, voeding en beweging, podium, mens en gezondheid en recreatie.

Verwerking/keuzewerktijd

Leerlingen hebben een aantal verwerkingsmomenten in de week. In de onderbouw is dit meer dan in de bovenbouw. Tijdens de verwerking kunnen leerlingen werken aan hun weektaak. Voor de begeleider hiervan is het belangrijk een goede werksfeer te creëren en leerlingen te ondersteunen en te begeleiden waar nodig.

Stage

Het onderwijs op JenaXL voldoet aan de volgende kwaliteitscriteria: ervaringsgericht, ontwikkelingsgericht, wereldoriënterend, coöperatief, kritisch en zinzoekend. Vanuit deze uitgangspunten willen wij ook de stageweken vormgeven. Wij maken onderscheid tussen een wereldoriënterende stage, een beroepenstage en de maatschappelijke stage.

Portfolio

Leerlingen houden op JenaXL een portfolio bij. Hierin laten zij zien hoe ze zich ontwikkelen. Dit wordt ondersteund vanuit de stamgroepleider. Daarnaast vorm het portfolio de basis voor het voortgangsgesprek.

OP 2 Zicht op ontwikkeling en begeleiding

We helpen leerlingen bij keuzes die met hun opleiding te maken hebben en bieden verschillende vormen van individuele begeleiding en zorg. Eerste aanspreekpunt voor de leerlingen en hun ouders/verzorgers is de stamgroepleider. Samen kijken zij naar de onderwijsbehoeften van de leerling. Als het nodig is, schakelt de stamgroepleider het ondersteuningsteam in. Dat bestaat uit de ondersteuningscoördinator, schoolcoach, orthopedagoog, jeugd- en gezinswerker (sociaal wijkteam), remedial teacher en dyslexiespecialist. Samen met de leerling, ouders en stamgroepleider en eventueel in overleg met het ondersteuningsteam wordt bepaald welke ondersteuning geboden kan worden.

Alle kinderen en jongeren verdienen een passende onderwijsplek. In het kader van passend onderwijs is een schoolondersteuningsprofiel (SOP) voor JenaXL opgesteld. Dit plan beschrijft hoe we ondersteuning bieden in het primaire proces, maar ook hoe we leerlingen opvangen die hier niet voldoende aan hebben. Ook beschrijven we hoe de basisondersteuning en extra ondersteuning georganiseerd en geëvalueerd worden en welke ambities we hebben voor de toekomst. JenaXL werkt binnen het samenwerkingsverband Hanzeland. SWV Hanzeland heeft haar visie als volgt geformuleerd in haar ondersteuningsplan: 'Met alle partners in het ondersteuningsverband zorgen we ervoor dat alle kinderen en jongeren een onderwijsplek vinden die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden. In het schoolondersteuningsprofiel (SOP) bieden we inzicht in de mogelijkheden en ambities als het gaat om het bieden van onderwijsondersteuning aan leerlingen'.

[Lees hier het Schoolondersteuningsprofiel](#)

OP 3 Pedagogisch didactisch handelen

Jenaplan is een pedagogisch concept. De pedagogiek klinkt door in de didactische grondhouding van de stamgroepleider. Maar natuurlijk ook in die van de docent op JenaXL. De stamgroepleider voert constructieve leergesprekken met de leerlingen vanuit het uitgangspunt: ontwikkelen doe je samen.

De begeleiding berust op het stimuleren van zelfstandigheid en zelfverantwoordelijkheid; de stamgroepleider en docent zijn de leerlingen niet onnodig van dienst. Waar mogelijk worden de didactische capaciteiten van de oudere leerlingen ingezet. Steeds is het Jenaplanconcept (zie hoofdstuk 3.1) uitgangspunt voor de wijze waarop de docent instructies geeft. Op deze manier geeft JenaXL betekenisvol leren vorm, waarbij de kwaliteit gehandhaafd blijft. En de leerling leert om regie te nemen op zijn eigen leerproces.

OP 4 Onderwijstijd

Wij registreren jaarlijks de onderwijstijd van elke leerling. Op die manier monitoren we of we voldoen aan de voorgeschreven onderwijstijd van de totale schoolcarrière. Jaarlijks presenteren we deze gegevens ter instemming aan de medezeggenschapraad. Wij voldoen aan de (over de leerjaren gemiddelde) norm op de onderwijstijd.

JenaXL heeft zich aangemeld voor de [pilot onderwijstijd](#). De onderwijstijd wordt verminderd zonder de vaklessentabel te reorganiseren, ten gunste van professionalisering van de docenten. Daardoor worden de lessen efficiënter en effectiever. Doelstelling is onder andere om de bovenbouwleerlingen (met name vwo'ers) meer uit te dagen, een onderzoekende houding aan te leren en beter voor te bereiden op wetenschappelijk onderwijs. De pilot start in het schooljaar 2024-2025.

OP 5 Afsluiting

Toetsbeleid

Wij willen dat onze toetsen ten dienste staan van het leerproces van leerlingen. We bedoelen daarmee dat toetsen moeten bijdragen aan:

- Stimuleren tot leren
- Regelmatig werken
- Diagnosticeren
- Determineren

Een toets kan een diagnostische, didactische, pedagogische en/of een determinerende functie hebben. Een toets is vooral ook een controlemoment tijdens het leerproces waarin wordt vastgesteld welke vaardigheden, kennis en inzichten de leerling bezit, heeft ontwikkeld en vergroot. Daarnaast is de toets een middel voor docenten om hun manier van lesgeven te evalueren. Ook is het een instrument om constructieve feedback te geven aan leerlingen over hun leerproces.

In het [Toetsbeleid JenaXL 2024-2025](#) worden de rechten en de plichten van zowel leerling als docent zorgvuldig beschreven.

Het examineringsproces

We volgen de richtlijnen van de examencommissie van Landstede Groep VO. Het examenreglement is in te zien via de schoolgids en op onze Connect site. Ook het huishoudelijk reglement en het jaarverslag van onze examencommissie evenals het handboek examinering zijn daar te vinden. We krijgen de procedures rond examinering steeds beter op orde.

VS 1 en 2 Schoolklimaat en veiligheid

JenaXL streeft naar een veilig, open en vriendelijk schoolklimaat. Daarom hebben we op onze school de volgende drie duidelijke afspraken:

- Zorg voor jezelf, én
- Zorg voor de ander én
- Zorg voor je omgeving

Deze drie afspraken maken dat iedereen op een fijne manier op de school kan zijn. De stamgroepleider besteedt binnen de stamgroep aandacht aan deze drie afspraken. Wanneer leerlingen zich niet aan de afspraken houden, is dat aanleiding om individueel of in de kring in gesprek te gaan met elkaar. We vinden dat veilige en warme klimaat heel belangrijk omdat het de basis is vanuit waaruit leerlingen (en medewerkers) zich kunnen ontwikkelen.

Samen met het Thomas a Kempis College heeft JenaXL een door Landstede Groep onderschreven Schoolveiligheidsplan opgesteld. Dit plan beschrijft het beleid op het gebied van onder andere schoolveiligheid, protocollen en gedragsregels, pedagogisch klimaat, kwaliteitszorg, inzicht en monitoring, taken en randvoorwaarden en communicatie.

[Lees hier het hele Schoolveiligheidsplan.](#)

Leerling- en ouderparticipatie en medezeggenschap

JenaXL heeft een leerlingenraad met leerlingen uit verschillende leerjaren. Zij behartigen de belangen van de leerlingen. De school wil in de komende planperiode werken aan een stevige positie van de leerlingenraad als gesprekspartner binnen de school van SLO en docenten bij bv het ontwikkelen van onderwijs.

Daarnaast stimuleert JenaXL ouderbetrokkenheid door onder andere de ouderraad. Doel is het bevorderen van de samenwerking tussen ouders, schoolleiding en docenten. Het bestuur van de ouderraad overlegt ongeveer eens per twee maanden met de teamleiding en de directie. De ouderraad houdt ouders op de hoogte via de maandelijkse digitale nieuwsbrief. Via een contactouder van de ouderraad kunnen ouders van gedachten wisselen of bepaalde zaken aankaarten.

We stimuleren de betrokkenheid van ouders bij de uitvoering van het onderwijs. Dit kan bijvoorbeeld een expert- of praktische rol zijn tijdens de diverse leeractiviteiten. Uit onderzoek blijkt dat betrokkenheid van de ouders bij hun kind veel invloed heeft op de schoolprestaties. Hierover gaan we dan ook graag met elkaar in gesprek.

Naast een ouder- en leerlingenraad is er een Onderwijscommissie waarin personeelsleden zitting nemen (ook van Thomas a Kempis) en hun instemmings- en adviesrecht gebruiken. Met de zgn. OC is naast het reageren op voorstellen en notities de wens om ook steeds meer samen beleid te gaan ontwikkelen. Omdat het Thomas a Kempis college en Jena XL beide onderdeel uitmaken van de stichting MBO Landstede vallen zij onder de wetgeving op medezeggenschap die hoort bij het MBO (en werken beide scholen ook conform CAO mbo).

SKA 1, 2 en 3 Sturen, kwaliteitszorg en ambitie

Landstede Groep evalueert periodiek het stelsel van kwaliteitszorg en ontwikkelt zich zo richting integraal kwaliteitsmanagement en een kwaliteitscultuur. Dit sluit aan bij de heersende cultuur van gezamenlijke en duurzame kwaliteitsverbetering; de scholen en opleidingen geloven in vooruitgang en willen lerende organisaties/teams zijn.

Als onderdeel van Landstede Groep werkt JenaXL aan het Beleidskader Kwaliteitszorg Landstede Groep 2023 'Elke dag een beetje beter onderwijs'. De kwaliteitszorg voor het VO van Landstede Groep is uitgewerkt in de thema's 'Kwaliteitsactiviteiten en Kwaliteitscyclus' en 'Onderzoek, Analyse en Verantwoording'. Dit schoolplan zal elk jaar vertaald worden in een jaarplan, een zgn. teamplan. Dit teamplan wordt door de schoolleiding gevolgd in een zgn. PDCA-cyclus waar we actief sturen op het bereiken van onze ambities.

De kwaliteit van het onderwijs heeft onze voortdurende aandacht. Net als onze leerlingen ontwikkelingsgericht leren, leren van ervaringen en leren reflecteren zijn dat ook vaardigheden die al onze medewerkers frequent inzetten om zo steeds een beetje beter Jenaplan-onderwijs te maken en te geven. Om dit ook te volgen en borgen binnen de leergebieden hebben we een systeem van kwaliteitszorg met elkaar ingericht wat een onderdeel vormt van ons schoolplan.

Doordat docententeams en secties werken met teamplannen en leergebiedplannen die gerelateerd zijn aan het schoolplan, kunnen we in onze analyses zien of we de goede dingen doen en of we ze goed doen. In breed opgezette enquêtes vragen we ouders, leerlingen en medewerkers naar hun mening over de school. De mening van de basisscholen en het vervolgonderwijs doen er voor ons eveneens toe: wij vragen hen daar dan ook regelmatig naar. We analyseren en evalueren de opbrengsten van leerlingen (onderwijsresultaten, zie ook eerder) en docenten en werken doelgericht aan verbetering van de resultaten.

Ambitie 8: we verbeteren onze kwaliteitscyclus

Toekomstbeeld

We brengen structuur aan in onze PDCA als het gaat om het schoolplan, de teamplannen en de onderwijsresultaten. We willen tenminste monitoren op:

- Leerlingniveau
- Groepsniveau
- Niveau van klassen en jaarlagen
- Schoolniveau

Een belangrijk onderdeel van deze cyclus is het vormgeven van ouder- en leerlingbetrokkenheid.

[Lees hier het gehele Beleidskader Kwaliteitszorg Landstede Groep 'Elke dag een beetje beter onderwijs'](#)

3.3 Verantwoording en dialoog/governance

JenaXL maakt onderdeel uit van Landstede Groep. Deze groep bestaat uit zes stichtingen. Onder elke stichting vallen een of meer scholen. Naast deze stichtingen is er nog Stichting Landstede Groep waar de serviceorganisatie onderdeel van uitmaakt.

Het bevoegd gezag van Landstede Groep wordt gevormd door het college van bestuur (CvB) dat bestaat uit Theo Rietkerk (voorzitter) en Tjeerd Biesterbosch (lid). Het CvB is verantwoordelijk voor het dagelijks bestuur van Landstede Groep. De raad van toezicht toetst de strategiebepaling en -uitvoering en het gevoerde en toekomstige beleid. De raad van toezicht fungeert ook als werkgever en klankbord voor het CvB. Het CvB legt verantwoording af aan de raad van toezicht en de medezeggenschapsraden. Middels onder meer jaarverslagen wordt extern verantwoording afgelegd.

Binnen Landstede Groep legt elke school rekenschap af en krijgt richting en ruimte. De directie van de eenheid Thomas a Kempis (waaronder JenaXL) legt verantwoording af aan het CvB onder andere middels voortgangsgesprekken. De vo-scholen van Landstede Groep werken samen in netwerken waarin kennis en ervaringen worden gedeeld. Ook met het CvB wordt regelmatig de dialoog gevoerd over hoe de scholen aan hun opdracht voor goed onderwijs kunnen voldoen en hoe de groep de school kan helpen om zich verder te ontwikkelen.

Klachtenbehandeling

Het kan gebeuren dat leerlingen of ouders het ergens niet mee eens zijn of ontevreden zijn. Dan is de stamgroepleider het eerste aanspreekpunt. Lukt het niet om samen een oplossing voor het probleem te vinden, dan kan er een klacht ingediend worden bij het eigen klachtenmeldpunt via klachtenmeldpuntjenaxl@landstede.nl. We volgen het klachtenprotocol van Landstede Groep.

Materiële of financiële bijdrage

De vrijwillige ouderbijdrage maakt het voor JenaXL sinds jaar en dag mogelijk om belangrijke extra activiteiten aan te bieden die verdieping en waardevolle leerervaringen bieden. Het gaat bijvoorbeeld om excursies, kerstvieringen, uitwisselingen en (introductie) kampen. Leerlingen hebben baat bij dergelijke activiteiten en leren er veel van.

Alle leerlingen moeten mee kunnen doen met voorgeschreven schoolactiviteiten, ook als de ouders geen vrijwillige bijdrage kunnen of willen betalen. Geen enkele leerling op JenaXL zal dan ook worden uitgesloten van deelname aan schoolactiviteiten. Om de educatieve, inspirerende en vooral ook leuke activiteiten te blijven organiseren waaraan alle leerlingen mee kunnen doen, blijft (het voldoen van) de vrijwillige ouderbijdrage echter wel van groot belang. Hiermee kunnen we namelijk de leerlingen net die extra activiteiten aanbieden die de leerstof verdieping geven en die waardevolle herinneringen creëren. Wanneer de vrijwillige ouderbijdrage door een (te) grote groep niet wordt betaald, kan een school dergelijke activiteiten niet meer aanbieden. We zijn dan ook blij dat het overgrote deel van de ouders elk jaar vrijwillig bijdraagt, zodat we deze activiteiten niet hoeven te schrappen.

Sponsorgelden

JenaXL heeft geen geformuleerd sponsorbeleid. Als er sponsoracties worden georganiseerd, gaan de opbrengsten veelal direct naar een goed doel. Mocht er incidenteel sprake zijn van bijdragen die ten goede komen aan het onderwijs of aan nevenactiviteiten, dan volgt JenaXL het landelijk 'Convenant scholen primair en voortgezet onderwijs en sponsoring 2020-2022'. De uitgangspunten van dit convenant zijn dat de samenwerking de ontwikkeling van kinderen niet mag schaden, de onderwijshoud niet mag beïnvloeden, kernactiviteiten mogen qua uitvoering niet afhankelijk worden van de sponsoring en alle betrokkenen bij de school moeten op een zorgvuldige manier met de sponsoring omgaan.

4. *Ons personeelsbeleid*

Het personeelsbeleid van JenaXL wordt deels vormgegeven door het personeelsbeleid van Landstede Groep. De grootte van de groep maakt dat er een serieus aanbod is als het gaat om ondersteuning op allerlei gebied. Onder ander juridisch, financiën en control maar ook op personeelsvlak. Er is een Huisacademie die een groeiend aantal mogelijkheden biedt voor professionalisering en allerlei ondersteuning, ook gericht op welbevinden van medewerkers.

JenaXL heeft een team waarin vrijwel alle docenten voldoen aan de eisen van bevoegdheid en daar waar dat nog niet het geval is, zijn ze in opleiding. Docenten onderhouden hun professionaliteit door het volgen van interne en externe scholing, elkaars lessen te bezoeken en door bijvoorbeeld intervisie.

Op JenaXL werken betekent naast reguliere docententrainingen ook actief leren en experimenteren met de Jenaprincipes en essenties. Daartoe worden opleidingen aangeboden die eigen (gecertificeerde) docenten van JenaXL geven.

Een aantal keer per jaar komen de schoolleiders van de vo-Jenaplanscholen bij elkaar om middels diverse vraagstukken met en van elkaar te leren. Daarnaast zijn er drie regiobijeenkomsten per schooljaar met de schoolleiders van Jenaplan po-scholen waar JenaXL bij aansluit. Deze worden voorbereid door het NJPV. De onderwerpen die behandeld worden, zijn gekoppeld aan het Jenaplanonderwijs.

Collega's worden tijdens de ontwikkelgesprekken met de leidinggevende uitgedaagd om zichzelf verder te ontwikkelen.

Jenaplan heeft principes die ook kleuring geven aan de wijze waarop we met elkaar omgaan, de wijze waarop leiderschap vorm krijgt en de wijze waarop elke collega onderdeel is van de schoolgemeenschap. Ook de schoolleiding werkt vanuit de Jenaplanprincipes en essenties en professionaliseert zich ook specifiek op het gebied van Jenaplan onderwijs.

De teamgebonden momenten vanuit de jaarlijn worden veelal vormgegeven en voorbereid van uiteen aantal Jenaplan-principes. Met name vanuit het kader gesprek, spel, werken vieren.

Gesprekscyclus

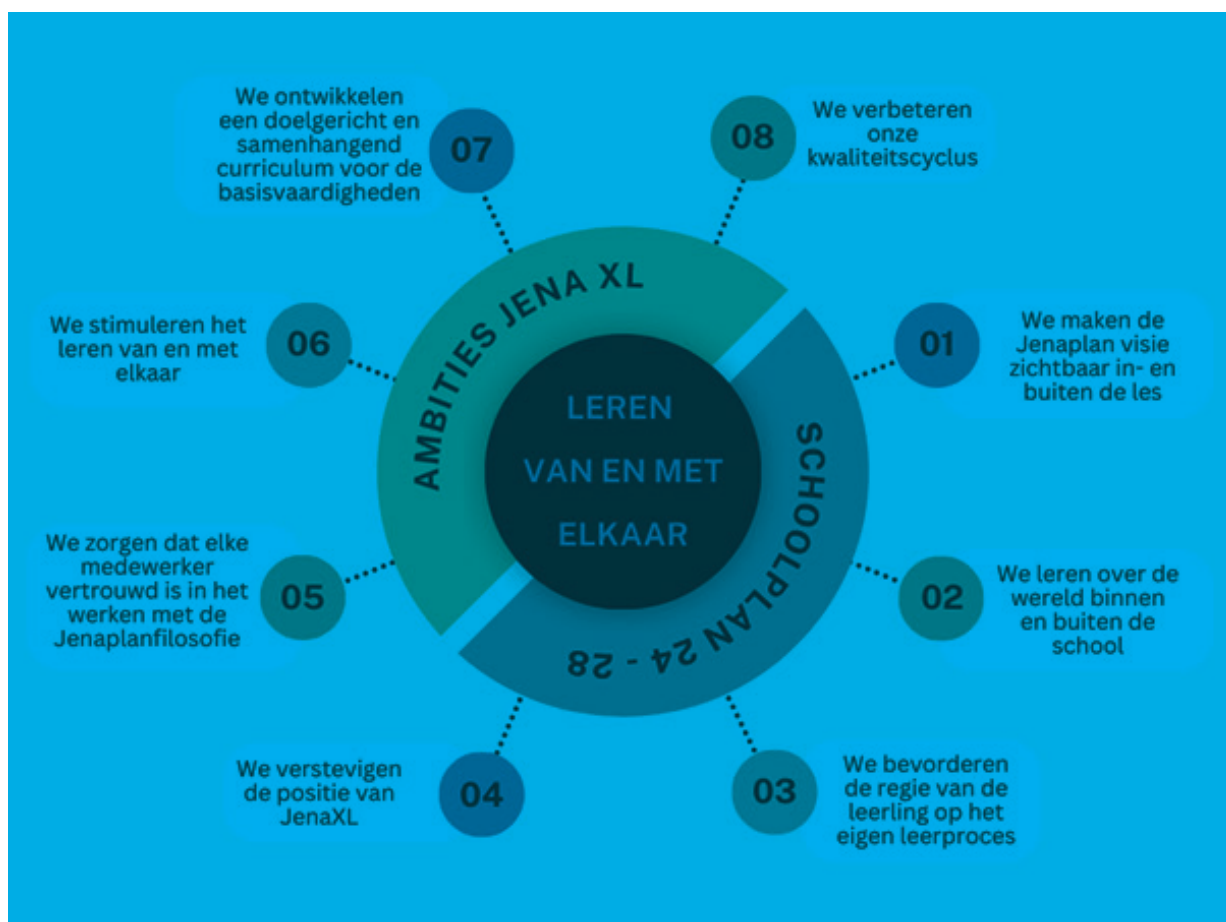
JenaXL werkt, zoveel als mogelijk, aan de hand van de uitgewerkte gesprekscyclus van Landstede Groep. Concreet spreken wij tenminste één keer per schooljaar met de collega. Daarnaast wordt er een lesbezoek gedaan. In de gesprekscycli stimuleren wij pro-activiteit op eigen ontwikkeling. Uitgangspunt in deze is dat er vanuit eigen motivatie goed, sneller

en effectiever geleerd wordt. Daarnaast stimuleren wij het samen leren door onder andere combinaties te maken in bijvoorbeeld stamgroepleiders, uitvoer van taken en ontwikkeling van het gesprek over onderwijs.

Selectie en aanname

Gelukkig heeft de school een stabiel team met relatief weinig uitstroom. Maar daar waar sprake is van vacatures merkt ook JenaXL dat het steeds moeilijker wordt om goede docenten te vinden die bevoegd zijn. We hebben het voornemen om leerling- en ouderparticipatie te vergroten op onderwijsorganisatie en onderwijsinhoud. Onder onderwijsorganisatie valt ook selectie en aanname.

Bijlage 1 Samenvatting van de ambities

Onze visie op leren in het VO

Wat wil jij leren? Hoe wil jij zijn als mens? Met wie werk je samen?

Om jezelf te ontwikkelen hebben we elkaar nodig; in de ontmoeting met de ander ontmoet je ook jezelf. Vanuit nieuwsgierigheid naar elkaar en de wereld gaan we samen op ontdekkingsreis. Bij ons leer je de vaardigheden die je nodig hebt voor de toekomst en een leven lang leren.

Benieuwd hoe dat er bij ons uit ziet? Hieronder leggen we dit uit in onze vijf leidende principes.

Leren vanuit nieuwsgierigheid.

1

Verwonderen en vragen stellen helpt je om te leren en ontwikkelen. We bieden je inspirerend en uitdagend onderwijs. Zo kun je ontdekken en onderzoeken wat jouw leervragen zijn, zowel binnen als buiten school(tijd).

Leren doe je samen.

2

Samen weten we meer. Jij leert van ons, jullie leren met elkaar en wij leren weer van jou. We zijn samen op ontdekkingstocht en delen kennis en ervaringen met elkaar.

Bij ons leer je (zelf) leren.

3

Wij leren je leervaardigheden om kennis op te doen en toe te passen. We leren je denkvaardigheden om het leren te organiseren en bij te sturen. Zodat je nu en later bewust en actief bezig kunt zijn met je eigen leerproces.

Leren vanuit talenten en kwaliteiten.

4

We hebben aandacht voor wie je bent en wat je meebrengt. Wij kennen je talenten en ondersteunen je op een manier die bij je past. Wij hebben hoge verwachtingen van jou en jij mag die van ons hebben.

Leer jezelf, de ander en de wereld om je heen kennen.

5

Ontdek hoe jij wil zijn als mens, in relatie tot de ander en de wereld om je heen. Onderzoek wat je belangrijk vindt. Maak kennis met de beroepspraktijk en leer wat van betekenis is voor je toekomst.

Bijlage 3 Basisprincipes Nederlandse Jenaplan Vereniging

Basisprincipes

Vastgesteld op AB vergadering dd. 22-01-2025

Basisprincipes

Over de mens

1. Elk mens is uniek.
2. Elk mens mag zijn persoonlijkheid ontdekken, ontwikkelen en vormen.
3. Elk mens wordt erkend, gezien en benaderd als volledig persoon.
4. Elk mens is een sociaal wezen en ontwikkelt zich in relatie tot anderen, de natuur en cultuur.
5. Elk mens is een cultuurdrager en cultuurvernieuwer.

Over de samenleving

6. Mensen werken aan een samenleving die de unieke waarde van de ander respecteert.
7. Mensen werken aan een vreedzame, rechtvaardige samenleving.
8. Mensen werken op basis van gelijkwaardigheid aan omgaan met verschillen, veranderingen en conflicten.
9. Mensen gaan duurzaam om met de aarde, het milieu, de natuur en cultuur.

Over de school

10. De school werkt vanuit een pedagogische grondhouding.
11. De school leert je samenleven.
12. Samen spreken, spelen, werken en vieren vormen de basisactiviteiten van het onderwijs.
13. De onderwijsinhoud sluit aan bij de beleavingswereld van het kind en de maatschappelijke context.
14. In de school leert het kind initiatief en verantwoordelijkheid te nemen.
15. Het leren en ontwikkelen vindt plaats door gestuurd en zelfstandig leren en werken.
16. Wereldoriëntatie is het hart van het onderwijs.
17. Kinderen maken deel uit van heterogene stamgroepen, waar ze zowel in heterogene (tafel)groepen en individueel werken en leren.
18. In de school kijken we samen met het kind naar de ontwikkeling van het kind ten opzichte van zichzelf, in het perspectief van te behalen doelen.
19. De school is een relatief autonome gemeenschap van kinderen, hun ouders, het team en andere betrokkenen.
20. In de school leert en werkt het team als een stamgroep.

Toelichting op de basisprincipes

Inleiding

De basisprincipes geven duiding aan het Jenaplanconcept. Die duiding is tijd en plaats gebonden. In de jaren 1980 zijn ze voor het eerst geformuleerd en het is dus goed om ze te herzien. Dat is gedaan in het jaar dat het Jenaplanconcept 100 jaar bestaat: 2024.

De basisprincipes zijn waarden en normen voor het denken en handelen binnen het Jenaplanconcept. Ze geven een gemeenschappelijke richting. Ze zijn vrij algemeen en abstract geformuleerd. Daar is bewust voor gekozen. Het Jenaplanconcept is een concept dat in elke situatie geïnterpreteerd moet worden. Elke periode/tijd, elke school, elke stamgroep en elke stamgroepleider hebben specifieke kenmerken en die vragen om een gerichte toepassing van de basisprincipes. Op die manier helpen de principes om inhoud, vorm te geven aan het Jenaplanconcept op elke school, in elke stamgroep.

Het is aan elke school, aan elke team, aan elke stamgroepleider om met elkaar de principes invulling te geven, zodat naar zichzelf en naar derden verantwoord kan worden hoe het Jenaplanconcept op die school inhoud en vorm wordt gegeven. Door gesprek, door gedachtewisseling worden de principes concreet en kan de praktische waarde van de basisprincipes worden vormgegeven. Jenaplanopleiders spelen hierin ook een rol, in de begeleiding en scholing van teams en individuele stamgroepleiders.

In de toelichting is ervoor gekozen om per domein (mens, samenleving, school) een toelichting te schrijven. De basisprincipes hangen nauw met elkaar samen en tussen de domeinen zijn veel overeenkomsten. Het toe- of uitlichten van één principe doet daar geen recht aan. Gezamenlijk bieden deze principes een stevig fundament voor een onderwijsbenadering die gericht is op de holistische groei van kinderen, met aandacht voor hun uniciteit, sociale verbondenheid en verantwoordelijkheid in de samenleving.

Over de mens

De erkenning dat elk mens uniek is, vormt het startpunt van het Jenaplanonderwijs. Deze uniciteit wordt niet alleen gezien als een gegeven, maar ook als een kans om persoonlijke talenten en mogelijkheden tot bloei te laten komen. Petersen (1985) benadrukt dat dit vereist dat elk kind de vrijheid krijgt om zichzelf te zijn en te worden, binnen een omgeving waarin het zich veilig en gewaardeerd voelt. Binnen het Jenaplanonderwijs wordt daarom een rijke en flexibele leeromgeving geboden, waarin kinderen worden uitgedaagd hun potentieel te ontdekken en te ontwikkelen (Both, 1997).

Daarbij staat centraal dat ieder mens zijn/haar persoonlijkheid mag vormen in een dynamisch proces van leren en groeien. Velthausz en Winters (2014) benadrukken dat deze groei niet alleen individueel, maar ook relationeel is. In het Jenaplanonderwijs wordt dit onder andere vormgegeven door middel van samen spreken, samen werken en samen spelen en samen vieren. Dit sluit aan bij de overtuiging dat kinderen leren in interactie met anderen, zoals ook benadrukt wordt in Vygotsky's theorie over leren (1978).

Elk mens wordt binnen het Jenaplanonderwijs gezien als een volledig persoon, wat inhoudt dat niet alleen cognitieve, maar ook fysiologische, emotionele en sociale aspecten van ontwikkeling aandacht krijgen. Dit idee van integrale mensontwikkeling vindt zijn weerslag in de praktijk van Jenaplanscholen, waar kinderen als gelijkwaardige deelnemers worden erkend en actief bijdragen aan hun leerproces (Both, 1997). We willen dus altijd aandacht geven aan het kind in zijn geheel: cognitief, creatief, fysiologisch, sociaal, emotioneel en alle talenten waarderen.

Daarnaast benadrukt het Jenaplanonderwijs dat mensen sociale wezens zijn die zich ontwikkelen in verbinding met anderen, de natuur en cultuur. Velthausz en Winters (2018) beschrijven hoe Jenaplanscholen kinderen bewust maken van hun verantwoordelijkheid voor de gemeenschap en de wereld om hen heen. Dit sluit aan bij Petersens visie dat onderwijs kinderen moet helpen om harmonie te vinden tussen persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke betrokkenheid.

Tot slot ziet het Jenaplanonderwijs elk mens als zowel cultuurdrager als cultuurvernieuwer. Dit betekent dat kinderen niet alleen tradities en kennis overnemen, maar ook worden gestimuleerd om kritisch en creatief te reageren op die tradities en de maatschappelijke cultuur. In

een Jenaplanschool wordt gezocht naar een balans in de driehoek behoud, vernieuwing en kritisch denken. Kinderen leren zich te verhouden tot de bestaande en toekomstige samenleving en een actieve bijdrage te leveren aan een rechtvaardige en dynamische samenleving. Biesta (2015) noemt dat het (Jenaplan)onderwijs kinderen moet helpen om aan te komen in de samenleving (zie ook kopjes 'over de samenleving' en 'over het onderwijs').

Over de samenleving

Het Jenaplan legt de nadruk op de ontwikkeling van kinderen als actieve en kritische burgers in de samenleving. De stamgroepleider speelt hierin een cruciale rol: hij/zij begeleidt kinderen in hun proces om zich te verhouden tot de maatschappij. Dit aankomen in de samenleving is geen kant-en-klaar product, maar een proces waarin kinderen voortdurend nieuwe kennis, vaardigheden en attitudes ontwikkelen. Volgens Biesta (2015) is onderwijs een dynamisch proces dat risico's en onzekerheden met zich meebrengt. Leren is een zoektocht die zich voortdurend vernieuwt, waarbij kinderen niet simpelweg de samenleving moeten binnenkomen als een "kant-en-klaar product", maar als actieve deelnemers die hun eigen positie in de samenleving steeds opnieuw moeten ontdekken. Ze helpen de democratische grondbeginselen van de samenleving kritisch-constructief te ondersteunen en waar nodig te vernieuwen.

Volgens Both (1997) is leren in het Jenaplan een sociaal proces. Het leren gebeurt in samenwerking met anderen, binnen de stamgroep en met de gemeenschap. In een Jenaplanschool leren kinderen niet alleen van hun stamgroepleider, maar ook van en met elkaar. Velthausz en Winters (2014) benadrukken dat kinderen door middel van samenwerking, gesprek en gezamenlijke activiteiten sociale vaardigheden ontwikkelen die hen voorbereiden op het leven in een diverse samenleving. Dit sociale leren bevordert de ontwikkeling van belangrijke vaardigheden zoals samenwerken, communiceren en het oplossen van conflicten.

Een principe in de Jenaplanschool is differentiatie. Both (1997) stelt dat het onderwijs moet uitgaan van de verschillen tussen kinderen. In plaats van een aanpak voor iedereen te hanteren, wordt gekeken naar de individuele behoeften, sterktes en talenten van het kind. Dit biedt ruimte voor het kind om op zijn of haar eigen manier bij te dragen aan de gemeenschap. Zoals Velthausz en Winters (2014) opmerken: "Uitgaan van verschillen ligt aan de basis van het Jenaplan, waarin ieder kind de ruimte krijgt om te groeien op zijn of haar eigen tempo en manier." Dit sluit aan bij het idee van Biesta (2015), die benadrukt dat onderwijs niet alleen gericht moet zijn op het overdragen van kennis, maar ook op het ontwikkelen van de capaciteiten van kinderen om zich als gelijkwaardige burgers in een samenleving te kunnen bewegen. Het uitgaan van verschillen betekent ook dat kinderen van en aan elkaar kunnen leren. De kracht van de stamgroep komt tot uiting doordat kinderen leren van andere kinderen en van de stamgroepleider.

Duurzaam omgaan met de aarde, het milieu, de natuur en cultuur is een ander basisprincipe van het Jenaplan. Het Jenaplan legt een sterke nadruk op het ontwikkelen van ecologisch en cultureel bewustzijn bij kinderen. Dat vraagt om kennis over de natuur, milieu en cultuur, en vraagt om het ontwikkelen van een ethische verantwoordelijkheid voor de aarde en voor elkaar. Volgens Orr (1992) heeft onderwijs de verantwoordelijkheid om kinderen bewust te maken van hun ecologische voetafdruk en de gevolgen van hun handelen voor de planeet. De Jenaplanschool helpt kinderen begrijpen dat zij deel uitmaken van een gemeenschap, niet alleen van mensen, maar ook van de natuur en cultuur. Deze visie op duurzaamheid is ook een belangrijk aspect van het ontwikkelen van maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Both (1997) stelt dat leren over natuur en milieu in de Jenaplanschool niet alleen draait om kennisoverdracht, maar ook om het ontwikkelen van een persoonlijke betrokkenheid bij het milieu en het belang van cultuur. Dit wordt concreet gemaakt door kinderen actief te betrekken bij duurzaamheidsprojecten, zoals het onderhouden van tuinen, het verminderen van afval of het leren over hernieuwbare energie. Velthausz en Winters (2014) benadrukken dat educatie voor duurzaamheid gaat over feiten en over het ontwikkelen van een bewuste houding ten aanzien van de aarde en de cultuur. Kinderen leren zo respect voor de natuur en verschillende culturen te hebben, wat hen helpt om zich als wereldburgers te ontwikkelen.

Biesta (2015) breidt deze gedachte uit door te stellen dat duurzaamheid in het onderwijs zowel betrekking heeft op ecologische en milieukwesties, als op het ontwikkelen van een morele verantwoordelijkheid voor de wereld. In zijn werk over de rol van het onderwijs in het maatschappelijk leven, legt Biesta uit dat onderwijs kinderen niet alleen vaardigheden moet

aanleren, maar hen ook moet leren verantwoordelijkheid te nemen voor de toekomst van hun planeet en samenleving.

Door deze benadering leren kinderen over de samenleving en worden ze actief betrokken bij het creëren van een rechtvaardige, vreedzame en duurzame wereld voor henzelf en anderen. Dit wordt versterkt door de gezamenlijke focus van de stamgroep op het ontwikkelen van ecologisch en cultureel besef, en de voortdurende betrokkenheid van de kinderen bij duurzame initiatieven binnen de gemeenschap.

Over de school

De school is de plek waar het Jenaplanconcept tot uitvoer wordt gebracht. Dat vraagt om inhoudelijke, pedagogisch-didactische en organisatorische principes.

Inhoudelijk

Kinderen groeien holistisch. Niet alleen de cognitieve prestaties bepalen het succes van de ontwikkeling van kinderen. Ook hun persoonlijke, fysiologische, sociale, culturele en creatieve groei zijn essentieel. Jenaplanonderwijs richt zich dan ook op de brede ontwikkeling van het kind: het hoofd, het hart en de handen.

Dat impliceert een pedagogische situatie: een kind moet zich geborgen voelen, goede relaties onderhouden met andere kinderen, stamgroepleiders en andere volwassenen. Een kind moet zich erkend voelen. Er moet sprake zijn van een veilig leef- en leerklimaat in de school. Zo kan het kind openstaan voor zelfontplooiing. Pas dan kan een kind tot leren komen, in sociaal-emotionele, fysiologische en cognitieve zin.

De groei van het kind moet ertoe bijdragen dat een kind leert aankomen in de samenleving (Biesta, 2015). Jenaplanonderwijs moet de kinderen niet volgens een vast patroon klaarstomen voor de bestaande samenleving, maar moet hen voorbereiden op participeren in de toekomstige samenleving. Dat vraagt dat kinderen creatief, emancipatoir, democratisch en kritisch leren denken en handelen, op basis van kennis van/over de samenleving.

Het Jenaplanonderwijs moet de kinderen helpen om zich goede communicatieve en sociale vaardigheden eigen te maken en een lerende houding ten opzichte van zichzelf, de ander en de samenleving te ontwikkelen. Dat doet het Jenaplanonderwijs door dicht bij elk kind te staan en in de groep de rust, regels en regelmaat te bewaken. Op die manier kunnen kinderen individueel groeien en leren ze om met elkaar te leren en te leven. We noemen dat een menselijk, professioneel klimaat (Both, 1997). De school is daarmee de plek waar je leert samenleven.

Pedagogisch-didactisch

De pedagogisch-didactische middelen geven het 'hoe' aan, van het hiervoor genoemde 'waarom' van het Jenaplanonderwijs. Samen spreken, spelen werken en vieren zijn basisactiviteiten die in hoge mate bijdragen aan die ontwikkeling van het kind. Inhoudelijk sluit dat onderwijs aan bij de belevingswereld van de kinderen, maar we zouden hen tekortdoen als we alleen bij die belevingswereld blijven. Kinderen moeten door stamgroepleiders gestimuleerd worden hun belevingswereld te verbreden en te verdiepen door aandacht te hebben voor (actuele) maatschappelijke vraagstukken.

Om zich te ontwikkelen moeten kinderen het initiatief kunnen nemen en zich verantwoordelijk voelen voor hun eigen ontwikkeling. Stamgroepleiders spelen daarin een begeleidende rol die soms het zelfstandig leren en werken stimuleert en op andere momenten als (volwassen) expert de sturing in handen neemt. De stamgroepleider beweegt zich dan in de *zone van naaste ontwikkeling* (Vygotsky, 1933-34) en zet leermiddelen (*scaffolds*) in om het kind een volgende stap te laten zetten. Gesprek, interactie en samenwerken helpen de kinderen om tot nieuwe kennis en vaardigheden te komen. In het Jenaplanconcept wordt leren gezien als een sociaal(constructivistisch) proces: altijd samen met anderen, die soms gelijkwaardig zijn, soms zich verhouden als expert-beginner of als volwassene-kind.

Wereldoriëntatie, als hart van het onderwijs, biedt vele mogelijkheden om te werken aan de Jenaplanessenties: ondernemen, plannen, samenwerken, creëren, presenteren, reflecteren, verantwoorden, zorgen voor, communiceren, respecteren. Wereldoriëntatie geeft kinderen nieuwe kennis en het stimuleert kinderen om na te denken over de samenleving. De vormgeving van die onderwijsinhoud kan gedaan worden in ritmische afwisseling van gesprek, spel, werk en viering, kan door kinderen zelf geïnitieerd worden, maar kan ook vanuit de stamgroepleider sturing krijgen.

Samen spelen en samen vieren helpen kinderen hun fantasie te ontwikkelen (creatief denken), leren hen dingen uit te proberen en daarop te reflecteren (wat werkt?) en leren hen samen te leven en te werken. De vieringen maken de verschillende talenten van de kinderen zichtbaar, ook in relatie tot gestelde doelen en zorgen voor een gemeenschapsgevoel binnen de school.

Organisatie

De heterogeniteit van een driejarige stamgroep, met daarin heterogene tafelgroepen is van cruciaal belang om gebruik te maken van verschillen en het samen leren en werken zo realistisch (lees: zoals in de samenleving) te maken. De heterogeniteit nodigt ook uit tot gesprek en interactie met kinderen in een andere ontwikkelingsfase. Op die manier wordt een kind ook niet vergeleken met een (toevallige) leeftijdsgenoot, maar kan de groei van het kind ten opzichte van zichzelf en gestelde doelen in beeld komen en blijven. Afhankelijk van de kwaliteiten van een kind, kan het een andere rol hebben in de heterogene groep. Ook hier speelt de visie dat leren een sociaal proces is, een belangrijke rol.

Die groei van het kind ten opzichte van zichzelf dient in de driehoek van het kind zelf, de ouders en de school te gebeuren. Daarbij staat het kind centraal, maar dat wil nog niet zeggen dat het kind de wet bepaalt. De interactie van kind, ouders en school draagt ertoe bij dat het kind groeit.

Het team

Dat wat het Jenaplanconcept voor de kinderen betekent, wil het ook voor het team zijn. Het team functioneert als een stamgroep. Dat vraagt dat het team openstaat voor verandering en dat flexibel denken en handelen wordt gestimuleerd. Dit sluit nauw aan bij het stimuleren en uitdagen om zichzelf te ontwikkelen en vraagt om een open, professionele cultuur van de stamgroepleiders en de hele organisatie (Velthausz & Winters, 2014). In het team draagt gedrag bij aan het bereiken van de doelen en ambities van de hele school, draagt gedrag bij aan het welbevinden van de collega zelf en draagt het bij aan een toename van het welbevinden van andere collega's. De literatuur noemt dat een professionele cultuur (Galenkamp & Schut, 2023). In zo'n goed samenwerkend en functionerend team als stamgroep respecteren en accepteren we elkaar, worden afspraken nagekomen en spreken we elkaar aan als dat nodig is. Uitgangspunt is dat we als mensen gelijkwaardig zijn, maar als professionals niet, omdat we andere rollen hebben in onze school. Petersen (1937) spreekt over de 'groepswet': een groep bestaat niet uit individuen tegenover/naast andere individuen, maar bestaat uit betrokken en verbonden mensen. De verantwoording wordt niet gelegd bij één lid, maar bij de gezamenlijke groep. Elk lid heeft daarin dan een gezamenlijke verantwoordelijkheid, maar ook een individuele verantwoordelijkheid om de groep optimaal te laten functioneren (Freudenthal & Van der Zanden, 1990).

Referenties

- Biesta, G. (2015), Het prachtige risico van onderwijs, Uitgeverij Phronese
- Both, K. (1997), *Jenaplan 21: Een concept voor Jenaplanonderwijs*. Zutphen, Stichting Nederlandse Jenaplanvereniging.
- Freudenthal, S. Van der Zanden, H., (1990), hfdst. 2, *De leiding van het onderwijs I*, in Peter Petersen (1937), *Führungslehre des Unterrichts*. Zie digitale heruitgave 2024 op website NJPV.
- Galenkamp, H., Schut, J., 2023, *Handboek Professionele School. Focus op koers en gedrag*, Uitgeverij Pica.
- Orr, D. (1992). *Earth in Mind: On Education, Environment, and the Human Prospect*, Island Press.
- Petersen, P. (1985). *Het kleine Jenaplan*. Stichting Nederlandse Jenaplanvereniging.
- Velthausz, F., & Winters, H., (2014). *Jenaplan, school waar je leert samenleven*. Stichting Nederlandse Jenaplanvereniging.
- Vygotsky, L., *Play and its role in the Mental development of the Child* (1933), en *Thinking and Speech* (1934).
- Vygotsky, L., (1978), *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

